

Prehodi
v manj
kot dveh
mesecih
str. 2
Tu smo
že 770
lejt
str. 3

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
Monošter, 12. septembra 1991 • Leto I, št. 16 • Cena 10 forintov

PUČ JE - FUČ

K sreči.

Če ni bogoskrunstvo, da sem odkrit: ko sem 19. avgusta, ko je bil papež pri nas v Sombotelu, zvedel, da je v Sovjetski zvezi prišlo do državnega udara, sem bil za življenje svetega očeta veliko manj zaskrbljen kot za življenje Gorbačova. Od tistega trenutka naprej se več nekako nisem mogel popolnoma predati temu enkratnemu dogodku v Železni županiji. Papežev obisk je postal zame postranski. Zanimivo pa je, da recimo madžarska televizija, ki je znana po svoji naklonjenosti sedanji oblasti, ni bila tega bogokletnega mnenja. Na njenem prvem programu recimo v petih dneh praktično ni bilo nič drugega kot obisk svetega očeta. Tv je bila pravzaprav bolj papeška od papeža. Janeza Pavla drugega vsakdo spoštuje tudi na Madžarskem, vendar, kot rečeno, zaradi puča je postal njegov že itak nekoliko predolg obisk drugotnega pomena.

Vsi smo hvaležni svetemu očetu tudi za besede, izrečene zadnji dan obiska v Budimpešti, ko je povedal, da je bil svojčas obakrat vesel, ko ga je obiskal Gorbačov, in da bo molil zanj. Kot kaže, je molitev zalegla.

In solidarnost. Papeževa, vsega zahodnega sveta, večine vzhodnega sveta, Jelcina. Slednji se mi je najbolj prikradel v srce. Največji kritik Gorbačova postane njegov največji zagovornik. Vzornični primer za to, kakšna je razlika med dobronamerno kritiko in sovraštvom. Če bi tega bili zmožni tudi mi v

vsakdanjem življenju! Bodisi kot res dobronamerni kritiki drugih ali dobronamerno skritizirani od drugih. Tak tip človeka bi jaz imenoval Jelcinov karakter.

Drugi tip je Janajevov ka-

Zaradi vojne - v Kimle

TUDI SLADOLED V MADŽARŠČINI

Poleg tega da so trepetali za našo usodo, je vojaška agresija v Sloveniji povzročila v Porabju še druge neprijetnosti. Denimo osemindvajsetim učencem in učiteljem je preprečila pot na bralni tabor v Kranjsko Goro. Zveza kulturnih organizacij Slovenije in Slovenska zveza sta se odločili za neke vrste izredni tabor v kraju Kimle, ki je nedaleč od Győra in precej daleč od Porabja.

Eden od mentorjev, prof. József Nemeth iz gornjeseniške osnovne šole, pravi, da tokrat res ni bilo tako kakor prejšnja leta v Sloveniji. "Morali smo se pogovarjati v madžarščini takoj, ko smo zapustili učilnice, ne pa tako, kot če bi bili v domačem jezikovnem okolju, kjer smo lahko tudi saldoled prosili v slovenskem jeziku, tu pa v madžarščini," dodaja József Nemeth iz gornjeseniške šole, iz katere je bilo v bralnem taboru dvaindvajset učencev, šest pa jih je bilo iz števanovske oziroma monošterske osnovne šole.

Tudi profesorica Dragica Breskvar, ki je v imenu Zveze kulturnih organizacij že petič vodila bralni tabor pravi, da je bil letošnji neke vrste izhod v silo, da ne bi bilo prekinitve. "Za tabor smo se dogovorili zelo na hitro, nismo poznali kraja, nismo vedeli, kam gremo, razen na zemljevidu, pravi Dragica Breskvar in na vprašanje, kaj pomeni tabor porabskim učencem, odgovarja: "Upam, da jim pomeni dosti, mogoče jih bo malo spodbudil, da bodo med letom več delali pri slovenščini, da bodo malo drugače gledali na Slovenijo in na to, da so Slovenci, ker se mi zdi, da te nacionalne zavesti pri njih ni veliko. Tabor je res neke vrste dopolnitev Kranjske bralne značke v Porabju."

Petdnevno delo je sproščeno potekalo v dveh skupinah, tako da so učenci drug za drugim zatrjevali, kako prijetno je bilo in kako hitro je minil čas.

eR

rakter. Potuhnjeni strahopetec, pa se gre šefa pučistov. Ko sem videl, kako se mu tresejo roke na tiskovni konferenci, sem spet začel upati, da se bodo stvari obrnile na bolje. Nevarnost namreč

ni bila majhna, kljub resnici, da kolesa zgodovine ni mogoče obrniti nazaj. Začasno tudi kolo zgodovine lahko obtiči v blatu diktature. "Začasno" lahko traja tudi po deset let. Kaj namreč

briga pravega diktatorja, da njegovi državi, ki je že itak v katastrofalnem stanju, zahtodni svet ne bo dal niti ficka pomoči. Kaj pravega tirana zanima, da bo na deset-tisoče ljudi umiralo od lakote. Kaj bi si pravi samodrec delal skrbi, da bo morala tajna policija likvidirati toliko in toliko nepokornežev. (Le poglejmo sovjetsko zgodovino zadnjih nekaj desetletij od Brežnjeva nazaj!)

Vsi normalni ljudje na Madžarskem so ostro obsodili državni udar. Večina ljudi. Vendar se je tudi tokrat našla izjema. Gyula Thurmer, predsednik Madžarske delavske stranke — ta se ima za pravno naslednico Kádárjevega režima in nima v skupščini nobenega poslanca — je izjavil, da "si je sovjetsko ljudstvo zastavilo cilj, da z ustavnimi in mirnimi sredstvi prepreči razpad države. Na podlagi programa, ki ga je razglasila Janajeva komisija, se bo začela konsolidacija. Dolgo poznam gospoda Janajeva, imam ga za razgledanega in velikega politika in upam, da bodo kmalu našli pot iz krize ..." Tako torej vodja madžarskih komunistov.

Vsi smo veseli, da se je stvar končala tako, kakor se je. Ruski generali — kakor nekateri z generalskimi epoletami v JA — so se močno uštelili. Še več. Dosegli so ravno nasprotno, kot so želeli. Še bolj so pospešili razvoj demokratizacije in procesov osamosvajanja.

Prav. Kako neki bi porabski Slovenci prebirali pismo, v katerem bi pisalo: гранични прелаз мартинье — г. сеник нече бити!

Francek Mukič

SLOVENSKI ZUNANJI MINISTER V BUDIMPEŠTI PREHODI V MANJ KOT DVEH MESECIH

Čeprav dosedanje bere teh obiskov, ki seveda še trajajo, ni mogoče ocenjevati celotneje, je nekaj stalnic vsekakor znanih. Ena, denimo, je, da se morajo slovenski politiki, ne glede na to, pri katerem državniku so na obisku, zelo potruditi pri pojasnjevanju temeljnih vzrokov, zakaj se je Slovenija odločila za samostojnost. Pri nekaterih državnikih gre za nekoliko šibkejšo poznavanje razmer v Sloveniji, zlasti na Balkanu, drugi pa zopet iz politične in gospodarske lagodnosti vztrajajo pri nekdanji Jugoslaviji ali vsaj pri jugoslovanski konfederaciji ali zvezi samostojnih držav. Druga bi bila, da skoraj ni vnovičnega ali celo tretjega ali četrtega obiska, ko se vseeno ne bi spremenjalo stališče do razmer v Jugoslaviji, ki jo imajo skoraj vsi že za nekdanjo državo.

Sodeč po tem, in naštel bi lahko še marsikaj, poti slovenskih politikov niso lahke. Obiski so dogovorjeni na hitro, programi pogovorov obsežni in sledijo drug drugemu. Tak je bil tudi obisk slovenskega zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla (26. in 27. avgusta) v Budimpešti, kamor je pripotoval s pogovorom na Dunaju, načrtovan pa je že imel obisk v baltičkih državah in Grčiji.

Republika Slovenija si prizadeva za priznanje in uveljavitev svoje državnosti tudi s pogostimi obiski njenih najvišjih politikov v številnih evropskih državah in tudi v Združenih državah Amerike. Zlasti velike pozornosti so deležne v tej diplomatski aktivnosti sosednje države, pri čemer sta v ospredju Avstrija in Italija, v veliki meri pa tudi Madžarska.

Slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel s predsednikom madžarske vlade dr. Józsefom Antallom. (Posnetek: I. Ružič)

Slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel se je najprej sestal s svojim madžarskim kolegom dr. Gezo Jeszenszki. Brez prevajalcev in v najožjem krogu so se pogovarjali zlasti o stališčih madžarske vlade do slovenske samostojnosti. Po besedah slovenskega minis-

tra je vodja madžarske diplomacije pokazal veliko naklonjenost slovenski samostojnosti, vendar je hkrati naštel nekaj vzrokov, ki Madžarski ne dovoljujejo, da bi že in prva priznala slovensko samostojnost. Med te vzroke sodijo nadvse nezavidljive razmere med mad-

žarsko manjšino v Vojvodini, saj Madžarska ocenjuje, da so Madžari v Vojvodini srbski talci. Zanimivo je bilo poslušati madžarskega zunanjega ministra, ko je ocenjeval razmere na Balkanu. Le pogojno je uporabljal izraz Jugoslavija, ampak je govoril o urejanju odnosov med južnoslovanskimi narodi.

"Ne glede na to, so se vsi ljudje, s katerimi sem govoril, tudi gospod predsednik vlade dr. József Antall, povsem jasno izrazili o tem, da Slovenija in Hrvaška zaslužita priznanje samostojnosti. Madžarska pa zaradi svojega posebnega položaja ne more biti prva, ki bo to priznanje izrekla, bo pa to storila pol koraka za drugimi," poudarja dr. Dimitrij Rupel.

S tem smo že povedali, da je slovenskega ministra sprejel tudi premier József Antall. Vendar ne zgolj na vljudnostnem, marveč na nadvse delovnem pogovoru sta sogovornika ugotavljala vrsto skupnih interesov, ki jih bosta razvijali Madžarska in Slovenija.

Dr. Dimitrij Rupel: "Prišlo bo do odprtja madžarskega predstavništva v Ljubljani. Mi zdaj že organiziramo prostore. Enako bo prišlo do slovenskega predstavništva v Budimpešti. Kar pa zadeva mejne prehode, smo se sporazumeli, da tako za Martinje kot za Pince zdaj res ni več, vsaj upam tako, nobenih resnih težav. Kar zadeva Martinje bomo skupaj z Madžari opravljali mejne preglede in kontrolo v eni stavbi, to je dogovorjeno... Upam, da bodo Madžari, ki živijo v Sloveniji, in Slovenci, ki živijo na Madžarskem, lahko začeli hoditi čez mejo v času, ki je morda tako kratek, kot je en mesec, in ne daljši od dveh mesecev." (Si velja zapomniti!)

Predsednik madžarske vlade dr. József Antall je povabil na obisk v Budimpešto predsednika predsedstva Milana Kučana (v drugi polovici septembra), predsednik József Antall pa bo skupaj z zunanjim ministrom Dr. Gezo Jeszenszki obiskal Slovenijo nekoliko kasneje. "Zagotovo pa pridem v tej zimi, ker imam zelo rad vaše zasnežene gore," je dejal zunanji minister.

OD SLOVENIJE...

POSLANCI SPET V SKUP- ŠČINSKIH KLOPEH

V slovenskem parlamentu se je skoraj mesec dni prej, kot je bila praksa v starem sistemu, začela parlamentarna jesen. Poslanci so razpravljali med drugim tudi o dveh zakonih o lastninjenju, in sicer o zakonu o denacionalizaciji in zadrugah. Odločitve pa naj bi sprejemali septembra, ko bo na poslanskih klopeh tudi zakon o privatizaciji.

Razprava je bila burna, saj je Demos podprl predlagano zakonodajo, opozicija pa je opozarjala, da bo popravljanje starih krivic povzročilo nove. Teh pa bodo deležni celo tisti, ki s starimi niso imeli nikakršne povezave.

Parlament je sprejel tudi zakon, ki ureja varstvo žrtev vojaške agresije, poslanci pa so zdaj tudi formalno priznali Litvo, Latvijo in Estonijo.

180.000 OBISKOVALCEV

Slaba dva meseca po tistem, ko je jugoslovanska armada razrušila lep kos Gornje Radgone, so organizatorji uspeli izpeljati že tradicionalni kmetijski sejem. Kljub vsem težavam pa na zdaj že 29. sejmu število razstavljalcev ni bilo bistveno manjše kot prejšnja leta. Prišlo jih je nekaj manj kot tisoč, medtem ko je bilo obiskovalcev kakšnih 180.000.

ZUNANJI MINISTER V SOVJETSKI ZVEZI

1. septembra je slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel odpotoval na uradni obisk v Sovjetsko zvezo. Obiskal je Rusko federacijo, Litvo, Letonijo in Estonijo. V Litvi in Letoniji je predlagal pogodbo o navezavi diplomatskih odnosov, sicer pa Slovenija načrtuje, da bo v bližnji prihodnosti odprla svoje predstavništvo v eni od pribaltičkih držav.

OBISK MINISTRA V MONOŠTRU

Na povabilo monoštrskega samoupravnega organa je bil 1. septembra gost mesta Bod Péter Ákos, minister za industrijo in trgovino. V gledališki dvorani se je zbralo približno 150 ljudi, ki so najbrž hoteli zvedeti, kaj nas čaka v naslednjih letih. Gospod minister nas je seznanil s položajem v industriji in je z zmernim optimizmom gledal v prihodnost.

Večina poslušalcev je dobila občutek, da ima ministrstvo zelo malo vpliva na velika podjetja na Madžarskem. Bolj zanimiv je bil drugi del srečanja, saj je gospod minister odgovarjal na vprašanje navzočih. Zsuzsa Baumgartner, direktorica tovarne kos, je gostja seznanila z osamosvojitvenimi načrti te tovarne in ga prosila, naj jo

prizna za samostojno. Velik aplavz je pokazal, da to ni samo hotenje direktorice. Nato so nekateri delavci ministra opozorili na nevarnost brezposelnosti v naši regiji.

Gospod Bod Péter Ákos je izrazil svoje obžalovanje in se strinjal, da je brezposelnost na narodnostno mešanem območju občutljiva stvar, saj narodnostno prebivalstvo — zaradi znanih razlogov — teže prenaša posledice gospodarske krize.

Opozorilo je bilo seveda namenjeno voditeljem monoštrskih tovarn in samoupravnemu organu mesta. Kako zares so ga vzeli, bomo zvedeli šele v prihodnosti!

JH

KALENDAR (1)

TÜ SMO ŽE 770 LEJT

KALENDAR ma vsikša držina. V kalendar si lidgé gorzamerkajo, ka vse so tisto leto kupili, odali, ka vse se je tisto leto zgodilo. V kalendaru je zgodovina. Ka vse bi leko gorzamerkali v kalendaru naše slovenske okrogline — tau te leko šteli v našoj seriji.

“Prejde ono lüdsztvo, stero je brezi znáosztí.” Tau veuko istino je zapiso pisatelj Imre Agustich 1876. leta v svoji novinaj Prijatelj. S ten je sto povódati, ka vsikši človek more poznati zgodovino svojoga naroda. Iz parpovejdanja svoji očakov, ki so lübili našo rejč, leko zvejmo, kak so v naši krajini gnauk svejta lidgé živelí.

Slovenge so živelí med Mürov i Rábov že leta 600. Prva liki so Vaugri sé prišli. Jožef Košič, plebanoš na Gorenjon Siniki, v svoji knjigaj “Zgodbe Vogrszkoga Králesztva” (1848) etak pišejo:

“Tü szo sze oni na vecs-féle szkoro szame szlovenszke národe namerili, z sterimi szo sze nekaj z dobrim szpravili, nekaj szo szi jih pa nej nacsí kak z krvi prelejvanyom podlozsilí; nyihovo zemlo oszvojilí, po gorivzetji nezbrojenih szlovenszkíh rejcsi med szvoje szo szvoj szlóki jezík obogatilí, steri je lih vu pszúvanyi ino preklínyanyi premozsen bio; od lejpih szlovenszkíh szenszk szo lepse színe i cseri zadoubilí.”

V našoj okroglini, blüzi Rabe v Monoštri, je Béla III., krau vogrski, 1183. leta za cistercijsanske redovnike klošter i cerkev zazido. S temi bratami je dau z lejson zaráščeno zamlau obnóvati i oblúdití. Té so nastale naše vesnice tó.

Pred 770 lejtami so oprvin dojspisali ime **Slovenske vesi** (Villa Sclavorum 1221). Stau lejt kisnej leko štemo o vasnicaj **Sakalavci** i **Števanovci** (1350). **Gorenji i Dolenji Sinik** sta sprva (1378) bila ena ves, slédik (1387) sta sa razlaučila. Tistoga ipa je bila eške ejkstra ves **Ivánfalva**, gnes Vreje, Janezov breg na Gorenjon Siniki. Tau se eške gnesnaden čúti, ka tisti lidgé malo ovak gučijo kak drügi v vesi. Ves **Ritkarovci** so 1387. leta pisali kak Mechnuk.

Dvejstau lejt kisnej leko oprvin štemo ime vesnic **Andovci** (1538) i **Otkavci** (1552).

Tiste čase so lidgé živelí v cimprani ižaj, v dijnati kúnjaj. Kaulí rama so lejs s krčafkov vótrejbili pa tan so si njive zoralí. Tistoga ipa so v naši vasnicaj na **trej kralovo** že ojdle dekle. Na glavaj so krone mele z zvezdami, s suncom pa mejsecon. S krone pa so pantlicke visali doj.

Ka so gučale, da so k iži prišle, so mi leta 1976 parpovejdali v Sakalavci “Mami” (Buczolics Józsefné):

“Valen bojdi Jezoš Kristoš! Valen bojdi Jezoš Kristoš! Bauk van dobre gostúj daj na sveto mlado leto! Marija je sina rodila v mestí Betlehemí na svetón mladón letí. Andjelci so z neba prišli, so spejvali: Mér van bojdi na višini!

K Mariji deklíctje so prišle pa so vene plele pa so malomi Jezuši darúvali. Marija

se je veselila pa je prajla: “Deklíctje, veselíte se, radújte se, ar se je naraudo zveličar svejta!”

Po tiston so pa spejvali dugo pesen, štera se je tak začnila:

“O sveti trej krali,
kak blajžen vaš den,
da sin Marija
rodila nam vsejm.”

Marija Kozar

ČLOVEK UBIJA ČLOVEK POMAGA

Na ekranu se vrstijo strašne slike. Razstreljeni avtomobili, razrušene hiše, kri in trupla ...

Naslednja scena. V begunskem taborišču nekje v Baranji otroci, ženske, stari ljudje, vsi zbegani, prestrašeni. Madžari, Hrvati, Srbi. Včeraj so skupaj pili turško kavo, danes stojijo na nasprotni strani barikade s puško v roki. In ni več milosti! Kje neki milosti? Saj ne morejo veljati zakoni miru, ko govore puške.

Tisk piše o razmesarjenih truplih, o sežganem mrtvem novinarju ...

In vse to počne človek v Evropi 20. stoletja. Človek?!

Na jugu Madžarske se polnijo begunska taborišča. Rdeči križ Madžarske prosi pomoč prebivalstva. Denarne pošiljke nakažite na naslednji žiroračun: Magyar Külkereskedelmi Bank 203-29725-7007 z oznako “Pomoč jugoslovanskim beguncem (Jugoszláviai menekült megsegítésére)”.

Zveza Slovencev je v ta namen nakazala 20.000 forintov.

Nazaj dobimo?

Spomladi so madžarsko javnost vznemirjale hude parlamentarne debate o odškodnini (kárpótlási törvény) je začel veljati 10. avgusta.

Nekdanji razlaščenci lahko vložijo prošnjo v 90 dneh, torej do 8. novembra. Uradi za odškodnino delujejo v vsaki županiji.

Do zdaj je bilo vloženo v Železni županiji dosti manj prošenj, kot je bilo pričakovati. Po podatkih županijskega arhiva jih je obiskalo zaradi raznih dokumentov približno dvesto strank.

Na srejsda Jožef Windisch, od steroga so krajzeli 14 plugov gauštja.

Tudi v Porabju se ukvarja v teh dneh nekaj družin s temi vprašanji. Pri nas ni veliko razlaščencev, kajti treba je povedati tudi to, da je slovensko Porabje edino območje na Madžarskem, kjer je del gozdov in zemlje še vedno v zasebni lasti. Najdemo pa v vsaki vasi nekaj

“Ne vejn, če je vredno telko lejtati za te papire,” pravi vest.

družin, ki so jih v petdesetih letih razglasili za kulake, internirali in jim odvzeli gozd, zemljo ...

V Sakalovcih so bili to Bazekovi, Magdini, Lubejri ni pa Gorenji Štejlíni (po domače).

O tem smo se pogovarjali z Jožefom Takačem in ženo Mariško (Gorenji Štejlíni).

+++++

“Petdesetnoga lieta so od nas krajzeli 14 plügov gauštja (gozda). Nej od mena, od mojoga tasta (após). Pitaš me, zakoj? Steri je tistoga ipa vieč emo kak 10 plügov, so ma krajzeli,” prpovejda gospodar.

Kak se je zgodilo?

Mariška tatíca tak pravijo: “Edno malo pismo smo dobili od občine (tanács). Pisalo je, ka v svojo gauško ne smejmo vieč titi. Tau je bilau petdesetnoga lieta. 29. majuša 1952. so nas odpielali na Hortobágy. Od tan smo prišli 6. oktobra leta 1953 na Táplánszentkereszt. Domau v ves smo prišli samo petdesetšestoga lieta po revoluciji (forradalom).

Ram (hišo) smo najšli praznoga. Vse smo si mogli nazaj tjúpiti, ka je prvi našo bilau, plüg, brane, konja za seden djezero forintov. Zemlau smo tie nazaj dobili, dapa šestdesetoga lieta so nan pá krajzeli. Dvej lieta smo bili brez zemlé. Tie so nan zmerili, samo nej telko, tjelko smo prvín mieli.”

+++++

Sicer pa Jožef Takač ni prepričan, da je teh 17 orolov gozda vrednih toliko tekanja. Moraš v zemljiški urad po izvleček iz zemljiške knjige. Moraš imeti izvleček iz mrliške knjige, da so prvotni lastniki že pokojni in si ti dedič nepremičnine.

Moraš izpolniti formular, iti v arhiv ...

In ko vse to narediš, pravočasno oddaš prošnjo, dobiš državne delnice kot odškodnino (kárpótlási jegy).

M.S.

DVA VANDROŠA

(Pripoved iz Sakalovec je zapisala Terezija Hirnök)

Bijo je edan oča, tri sina ja emo. Taši sarmactja so bili kak v cirkvi muši. Če so pšenico posejali, njin je ovas zraso, če so ovas posejali, njin je pšenica nej vó prišla. Človek je od žalosti mrau, sinovdja so po svejta šli.

Dejo, dejo pa srečajo dva vandroša, Baug je bijo prvi, sv. Peter drugi.

eden snop pšenica. Kak je slama gorejla, je vó z ognja pšenica tekla.

Pavar je prišo pa je vido, ka se godi. Delavcon je kričo, aj enjajo mlatiti pa naj vuždjejo pšenico. Pšenica je zgorejla, zgoro je ram to. Pavar je na mila gleda pa si je mislo, ka je lagvoga naredo.

nalauži. Da drva dola zgorigo, Baug pravi:

"Dejte notra v peč lúči!"

Srmak pa žena fejs djaučata, ka dejte trno radiva mata. Srmak dejte v peč deja.

Baug pravi:

"Idi tavó pa pogledni orau (dimnik)!"

Srmak pa žena deta pa vidita, ka dejte na orej sedi, v síkšo rotjej eno zlato djabko drži. Srmak pa žena sta bodjej zavalila, Baug pa pravi:

"Ne valita namé, valita sebé pa svojo dobro srcé."

"Kama deta?" pita Baug. "Demo po svejta srečo probat."

"Ka bi ti rad bijo?" pita Baug najstarejšoga.

"Pavar," pravi on.

"Vidiš tan tisto vólko izo? Tista je tvoja. Ka grúnta najdaš kaulak rama, ga delaj. Eno ti povejn! Od srmakov sa ne spozabi!" Drúgoga to pita. On bi pa rad ovčar (juhász) bijo. Baug ma pokaža eno malo izo pa eno štalo, dej je puno birk bilau.

"Tau je tvojo! Delaj! Na srmatja ne pozabi."

Tretjoga pita:

"Ka bi ti rad bijo?"

"Dja bi rad ribič bijo."

"Poj z nami!" ma pravi Baug.

Pridajo do morje, tan vidijo eno malo barko. Tretji dobi barko. Baug pa sv. Peter odidata. Za eno par lejt nazaj pridata na tisto mesto kak dva kaudiša.

Pavar je tak bogati bijo, v síkšoj žeptja je eno zlato vóro emo. Seden mašinov je tan pšenico mlatilo.

Njivadvá sta prosila, aj njin za božo volo nika da, ka sta fejs lačniva. Vert se je korijo (kregal), dvera vcúj počó. Šla sta pa sta vužgala

Baug pa sv. Peter deta k drugoma brata. Té je to fejs bogati bijo. Tu sta dobila tisto za djesti, ka so pisauva nej zeli.

Njiva sta prijala ednoga vuka pa edno birko. V eno štalo sta je zaprla. Štala je puno gratala z birtji. Da je tau lapec pravo verta, te je vert zapovedo, aj dejo pa telji vukauv zgrabijo, tjelko štál majo. Vukauvdja so birtje vse raztrgali. Te sta šla k tretjoma brata. Té je srmak bijo. Síkši den je telko rib zgrabo, ka je ženej pa dateta dojšlo.

Da sta dva vandroša ta prišla, sta že fse krastaviva bila.

Človek je pito, kak vi njin leko pomago.

Baug je pravo:

"Če dateta krv pistiš pa nas z tistin namažaš, te nan krašta taminijo."

Človek je tau naredo pa so krasta rejsan taminaula. Te njin ponúdi malo krúja pa riba, ka njin je Baug dau. Baug pita srmaka:

"Ti verješ Boga?"

"Dja verjen. Kakoli bi naredo, aj bi bodjej volo spuno."

Baug ma pravi, naj peč

NAŠE PESMI (7)

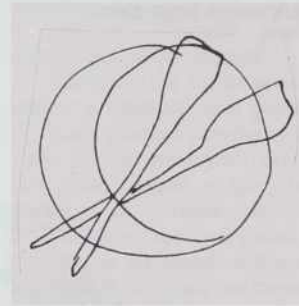
Prišla kukanca

Prišla kukanca,
i moja ljubica,
prelejšo kukala,
mene zazovala:
"Pojdi z menoj,
pojdi z menoj"

na morje veslat',
veslat',
pojdi z menoj,
krasna je nočnica."

Prišla ftičica,
i moja ljubica,
prelejšo fúčkala,
mene zazovala:
"Pojdi z menoj,
pojdi z menoj
na morje veslat',
veslat',
pojdi z menoj,
krasna je nočnica."

(Monošter)
—mkm—

KA PRPOVEJDAJO STARI TJEJPI?

Tau smo paršteli v rokopisi Alojzija Dravca iz l. 1913 o gostúvanji: "Pred tem dnevom kújejo, pečejo, vkúp nosijo kokoši, šonke, jajce, mleko, vrtnanke. Sto šče priditi na gostúvanje, samo de te pozvani, či kaj prinese. Prvi kak v cerkev idejo, se cela svadba vkúp spravi v nevestinó hiži i tam se dvori dober zajtrek. Kda zajtrek pojejo, slobod jemljejo, stariše si kušnejo, roke podajo, stariše je pa blagoslovijo i njim srečno pot želejo.

pozvani, sramotno domo odidejo.

Gostúvanje se navadno začne z molitvov, dokonča z norijov. Jejo, pijejo vse ka majo, dostakrat najveolnešo rano, žujco i kašo pa prtepeno župo vunječo. Plešejo, noro gučijo, vsi ščejo čedneši biti, ki so tam. Dostakrat se prigodi, ka kúharicam pomije vkradnejo i s kavom na stol postavijo pa se te tožijo, ka samo čista pomije majo za rano. Vsefela šker vkúp nanosijo i norijo majo, ešče kola razmečejo i v hižo

Gostúvanje v Sakalauka I. 1961.

Potom tiho i merno odidejo v cerkev pred boži oltar, kde se sklene novi izni zakon.

Po zdavanji idejo v krčmo na merni obed, šteri stoji s pšeničnoga krúha, s šonke i coj vino brezi vse larme in plesanje. To je ednok lepo i najlepša naváda.

Večer pride banda, dostakrat čičora ali ciganska, zdaj se začne dinom danom do 11 ali 12 vóra. V krčmej vsaki pleša, velki, mali, stari, mladi. Na teške samo vino pijejo. Potom se na gostúvanja sprejavajo z velkov remadijov. Pridejo oni vsi, šteri so bili pozvani od ednoga zvača, ki so pa ne bili

postavijo, kde on, ki njim gostúvanje služi za istino, dosta čemerov more pojesti.

Protí zaranka nevesta dar bere, z vsakim posebi pleša, plesac pa njej na tanjer dar lúči, 1–5 koron. Kda je konec plesej, te starašica nevestaj venec dol vzeme i njej pocije gor postavi na glavo. To se v kmično kamri godi, kda so že gotova, vópridejo z kamre i starešica pleša z nevestov. Te ples se že zove: Snehe plešejo, zdaj je že več nevesta ne dekla, zdaj njej ob prvim povejo, naša nova sneha dobre vole pleša.

Kda je konec gostúvanji, te se pa doma spravajejo."

DRAGI OTROCI

30 vaših vrstnikov je preživel 5 dni v bralnem taboru v Kimleju. Tam smo si v beležnico zapisali najbolj zanimive prispevke, ki jih objavljamo.

Anketa

KAKO STE SE PRIPRAVLJALI NA BRALNI TABOR?

Marta Bajzek: Veselo sem čakala dan odhoda. Prvič sem šla v bralni tabor. Pripravila sem se za na pot, kupila sem vse potrebščine. Vesela sem, da sem lahko tukaj.

Gyöngyi Kozar: Mamica mi je pripravila vse za na pot. V tej skupini je zelo dobro.

Monika Ropoš: Zelo sem vesela, da sem dobila možnost priti v ta tabor. Pred potovanjem sem si vse pripravila.

Katarina Lazar in Ester Pinter: 17. avgust je bil nepozaben. Z velikim veseljem sva šli na pot. Noči pred potovanjem so kar hitro minile.

Marta Šulič: Zelo sem čakala ta dan. V bralnem taboru sem že tretjič. Tukaj se je bolje učiti kot v šoli. V taboru sem se vedno naučila veliko zanimivih stvari.

Kristjan Mižer: Ta tabor je zame nekaj novega. Nikoli še nisem bil v bralnem taboru. Upam, da se bom tukaj veliko naučil.

Ladislav Gyeček: Dobro je tukaj. Slovenščino znam dobro, a bi rad znal še bolje. Zato sem prišel v ta tabor.

Marta Bajzek
POLDRUGI MARTIN JE PLED

Pesmica našega tabora

Učim se pesmi,
a govoriti se mi ne da;
komarji me preganjajo,
pri reki je nevarno.

Ples ponoči je vesel,
spat pa še ne grem;
ko zjutraj moram vstati,
me ušcipne en komar.

Pravljica

Pikapokec

Nekoč je živel mlinar, ki je imel zelo lepo hčerko. Nekega dne je kralj neke dežele objavil, da išče zvesto deklico. Mlinar se je pred kraljem hvalil, da je njegova hčerka takšna, da iz slame naredi zlato. Mnogo deklet je prišlo h kralju, a je vsako napodil. Poklical je mlinarjevo hčerko, ki pa iz slame ni znala narediti zlata. Njen oče se je kralju zlagal. Kralj je dal deklico odpeljati v skedenj, kjer je bilo veliko slame. Hčerka je jokala in garala, toda o zlatu ne duha ne sluha. Nenadoma je od nekod prišel škrtat. Dal je deklici zlato ogrlico in iz slame naredil zlato. Zjutraj je prišel kralj, ki se je razveselil, ko je zagledal kup zlata.

Kralj se je poročil z mlinarjevo hčerko. Rodil se ji je otrok in imenovala sta ga Ladislav. Leta so tekla in Ladislav je zrasel. Takrat pa je prišel škrtat in za plačilo, ker je pred mnogimi leti kraljici iz slame napravil zlato, je sedaj hotel odnesti Ladislava. Škrtat je kraljici obljubil, da če v

enem dnevu izve, kako mu je ime, sina ne bo odnesel.

Ves dan je jokala, a uganke ni mogla rešiti. Kekec? Palec? Palček? Ne, ne bo uganila! Izgubila bo sina!

Kralj je zvečer šel na sprehod v gozd, zagledal ogenj in zaslišal ropot. Škrtak je plesal in pel:

*"Jaz sem mali Pikapokec
in sem tudi velik norec!
Bom odnesel jim fantiča,
da ga bo pojedla kača!
Presekati me ne bodo mogli,
ker se izgubim v megli!
Helelej, hojaho!"*

Ko kralj to sliši, odhiti k ženi in ji vse pove. Kmalu nekdo potrka po vratih. Vsak, ki je navzoč, zakriči: "Pikapokec! Pikapokec!" Škrtat se vdre v zemljo in nikdar več se ne prikaže. Kralj in njegova družina pa veselo živijo v svojem kraljestvu.

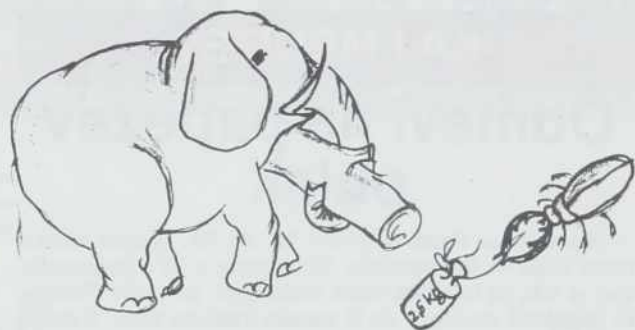
Anica Gyeček

VEŠ - VEM

Si se že kdaj vprašal, katera žival je najmočnejša? Večina nas navadno misli, da je to slon. Pa ni. Moč živali ugotavljamo glede na velikost.

Pa si oglejmo nekaj zgledov!

vore, ki so štiriindvajsetkrat težji od njih samih. Počasi, toda z neverjetno močjo se premikajo polži. Ne samo, da nesejo hišico, ampak nosijo tudi bremena, ki so dvestokrat težja od njih samih.

Kadar gre za moč, so navadno najmočnejše najmanjše živalice. Glede na velikost so sloni pravi slabiči. Indijski slon je navadno težak 4.000 kilogramov, dviguje in vleče pa po 200 kilogramov težka debela. Če slona primerjamo s 4 cm velikim hroščem nosorogom, ustreza njegov tovor 3.333.000 kilogramov težkemu bremenu. Hrošč nosorog tehta 3-4 grame in lahko vleče tovor, težak 2.500 gramov. Mravlje in čebele vlačijo to-

Tudi živali, ki so po velikosti in teži podobne ljudem, so veliko močnejše kot najkrepkejši športniki. Gorila na primer dvigne v potegu 850 kilogramov, to pa je več kot štirikratno breme dvigalca uteži. Rdeča mravlja tovari gradbeni material, ki je štirikrat težji od nje.

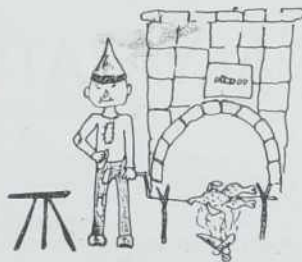
Najmočnejša žival je torej hrošč nosorog. Le 3-4 grame težak izdolbe več kot 2 kilograma trhlina v deblu, kjer se je razvil iz ličinke. JK

KAJ BEREMO

Našo skupino vodi Miha Mohor. Nekateri ga že poznajo iz Radencev in Ankara. Z njim beremo zanimive pravljice. Doslej smo brali o Laži in Prilažiču, o Poldrugem Martinu in o Butalcih, ki živijo v vasi Butale. Z velikim veseljem vsak dan čakamo učne ure. Te trajajo od devetih do dvanajstih. Vmes imamo tudi odmore. Narisali smo tudi Poldruga Martina.

Risbe so bile zelo smešne.

Anita Čabai in Renata Šomenek

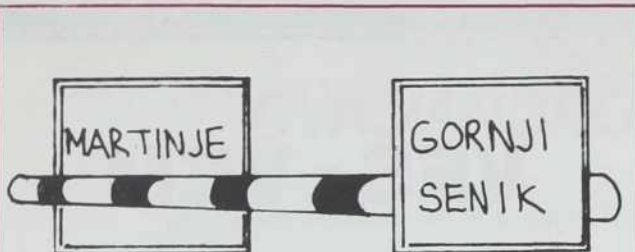

Želen Julijana
POLDRUGI MARTIN JE PLED

2. septembra se je spet oglasil šolski zvonec. V šoli je zvalil tudi približno 200 porabskih učencev. Posnetek je nastal na začetku šolskega leta na G. Seniku, kjer bodo imeli v tem letu v osmih razredih 90 otrok.

Posnetek: T. Standor

DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 316 dni, mejnega prehoda pa še ni. (Je bil to ilegalni prestop?)

KAJ MENITE?

Odmevi na papežev obisk

Papež Janez Pavel II. je od 16. do 20. avgusta obiskal razne kraje na Madžarskem. 19. avgusta je bil v Sombotelu, kjer je bila na letališču sveta maša. Tudi porabski Slovenci so izkoristili možnost, da bi papeža videli od blizu. Kako so doživljali ta dogodek, kaj je to pomenilo za udeležence?

"Papežev obisk je pomenil za madžarsko cerkev predvsem potrditev vere. Ljudi je bilo potrebno duševno prebuditi, saj reforme režima ljudi niso resnično spremenile. Obisk papeža je Madžarsko opozoril, da je v državi največji problem sovraštvo med ljudmi, zato bi bilo potrebno okrepiti složnost (egység) tako med narodom kot v veri. Nesporazum med ljudmi se je pokazal tudi v tem, ker so bili nekateri proti obisku, predvsem zaradi stroškov. Mislim, da so tisti, ki so se udeležili svete maše, v množici občutili notranji mir. Mene je presenetilo, da je bilo premalo vernikov z Gornjega Senika. Verniki iz Slovenije se niso mogli udeležiti v takšnem številu, kot smo pričakovali. To je razumljivo zaradi političnega položaja. Iz Monoštra in okolice je prišlo okrog 500 ljudi."

(Zoltán Németh, kaplan v Monoštru)

"Srečanje s papežem je bilo zame res doživetje. Z njim sem prišla v stik osebno, saj sem bila med tistimi, ki smo lahko od njega sprejeli sveto obhajilo. Tudi moji otroci so se udeležili svete maše. Upam, da bo še možnost za srečanje z njim. Vtisi, s katerimi smo se vrnil domov, pa bodo ostali zmeraj v naših spominih."

(Marta Sukič-Šerfec, Sakalovci)

"Nikdar mi nede žau, ka se tan bila. Telko dosta naroda je prišlo. Ge se ozaja bila, liki nji se tak spoj pauleg vidla. Leko bi ta naprej išla, pa se nej išla, ka sen se bodjala, ka od držine kraj priden. Kak so nji skrb meli, ranč ne moran povedati, kak so skraj njin šli, pa kelko soldačije je bilau! Dosta mladine je bilau. Istina, ka so o tec nej trno šli mladi. Nej samo stari, bili so taši, ka so kumaj šli, ka so dvej palci meli, pa so tak šli. Kak so lepau šli pa kak so blagoslov davali, tau ne moren pozabiti. Sakši je razmo, vejpa slovenski so gunčali pa nemški pa vogrski. Preveč je lepau bilau."

(Ana Gubič, Monošter)

Pozdrav na G. Senik

Vojna v Sloveniji je zmedla normalen tok življenja, onemogočila srečanja znancev, prijateljev. Tako tudi srečanje med pevkami zbori z G. Senika v Porabju in iz Vižmarij-Broda ter Stične v Sloveniji.

Pred kratkim je član zbora dobil pismo iz Slovenije in nas zaprosil, naj ga objavimo, da bi ga lahko prebrali vsi pevci in pevke.

Drage pevke-pevci z G. Senika!

Zelo nam je žal, da se letos nismo srečali na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. Zato pošiljamo vsem pevkam in pevcem naš iskreni in pristrčni pozdrav z željo, da se srečamo drugo leto.

Pevke in pevci Vižmarij-Broda in Stične

KOKAUT

Mauž pa žena vö na okno gledata pa si parpovejdata. Na dvaura kokauši kokodačajo. Kaulak nji en kokaut lejča.

Žena pravi: "Človek, pogledni tauga kokauta! Že sedmič rasti." Mauž se oglasi: "Tau je istina, depa on sigdar drugo rasti."

STO JE TAU?

Dva policaja deta v službo. Prejk po gauštja deta pa eno človečo glavau najdeta. Eden se dola prigna, glavau gora zema pa go više seba drži pa pravi:

"Tau je pa Kovačin Pišti."

NIKA ZA SMEJ

Drudji ma pravi: "Ti nauri, Kovačin Pišti je nej tak vistji bijo."

ZAKOJ JE DOBRO NENŠKI ZNATI?

Naš Pištak se sreča s svojim padašon Lujzinon. Lujzi ga pita:

"Kak si kaj Pištak?"

Pištak pa pravi:

"Nej najbaukša. Brodi si.

Včara priden domau pa ka vidin?"

Žena mi je vküp bila z ednin Austricon."

Lujzek pa pravi:

"Ka si pa pravo Austrici?"

"Ka bi pa pravo! Edno rejč ne ven nenški."

RAZPIŠ ZA NATEČAJ

Kuratorij Sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem razpisuje natečaj za podpiranje samoorganizacijskih prizadevanj in spodbuditev obstoja manjšin.

Prijavi se lahko vsaka fizična ali pravna oseba s programi za organiziranje lokalnih skupin, potrditev narodnostne identitete, negovanje materinščine, ohranitev tradicionalne kulture.

Kuratorij da prednost tistim, ki gradijo na dosedanjih uspehih in na svojih materialnih sredstvih. Predvsem želi podpirati programe, samo v izjemnih primerih bo podpiral delovanje organizacij in naložbe.

Na javni natečaj se lahko prijavi vsak z obrazcem, upoštevaje pogoje, ki jih le-ta vsebuje.

Obrazec lahko dobite: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (Urad za narodnostne in etnične manjšine) Budapest, V. Kossuth tér 4. III. 60.

Informacije dobite po telefonu številka: 1123-420 int. 347.

Roka za vložitev prošenj: 15. maj 1991, 30. sept. 1991.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

"A magyarozági nemzeti és etnikai kisebbségéért" alapítvány kuratóriuma a kisebbségek önszerveződési törekvéseinek támogatására, fenmaradásuk előmozdítására pályázatot ír ki.

Pályázni lehet a kisebbségek helyi közösségeit megszervező, öntudatukat megerősítő, az anyanyelv ápolását, a tárgyi és szellemi kultúra emlékeinek megőrzését, kutatását célzó programokkal.

A kuratórium előnyben részesíti azokat a pályázókat, akik az eddig elért eredményekre és saját anyagi forrásokra is építenek.

Az alapítvány elsősorban programokat kíván támogatni, szervezetek működési költségeihez, beruházásokhoz csak kivételes esetekben járul hozzá.

A nyilvános pályázaton bárki részt vehet. Pályázni csak úrlapon lehet, az abban leírt pályázati feltételeknek megfelelően.

Beszerezhető: Nemzeti és Etnikai kisebbségi Hivatal Budapest, V. Kossuth tér 4. III. 60.

Érdeklődni: 1123-420/347 mell. telefonszámon

Benyújtási határidő: 1991. május 15., 1991. szeptember 30.

S ponovno objavo razpisa za natečaj bi radi opozorili inštitucije v Porabju (šole, vrtce kulturne domove, samoupravne organe, knjižnice), da bo 30. septembra potekel drugi rok za vložitev prošenj. Ne zamudite priložnosti!

... DO MADŽARSKE

BEGUNCI IZ HRVAŠKE

Po podatkih ustreznih mejnih služb je do konca avgusta pribežalo iz Jugoslavije na Madžarsko in zaprosilo za zaščito 2695 oseb, 1716 odraslih in 979 otrok.

Po oceni Urada za begunce pa naj bi našlo zavetišče pri sorodnikih in znancih še najmanj od osem do deset tisoč ljudi.

PISMO MINISTRU

Ko so gradili mejni prehod pri Rábafüzešu, so računali na 30 tisoč potnikov letno. Zdaj pa prestopi mejo toliko ljudi v enem tednu. Stalna kolona vozil, smrad, smeti in pomanjkanje sanitarij povzročajo veliko nevarnosti tukaj živčim. Ideja o obvozu je stara, le denarja zmanjkuje. Zaradi tega se je samoupravni organ obrnil na ministra za promet, naj se v proračunu za naslednje leto upošteva njihova prošnja.

POMOČ DRUŽINAM

Cena šolskih potrebščin in učbenikov je precej visoka. Samoupravni organ na Gornjem Seniku se je odločil, da bo na začetku šolskega leta družine denarno podprl. Tako so dobili starši malčkov 1000 forintov, prvošolčkov 2.500, osnovošolcev od 2. do 8. razreda 2.000 in srednješolcev 1.000 forintov. Družine, ki imajo tri ali več otrok, so dobile še dodatek. Razdeljeno je bilo 220 tisoč forintov

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica Marijana Sukič

Naslov uredništva: H-9970 Monošter, Széll Kálmán tér 11, p. p. 77

Cena:

posamezna številka 10 forintov oz. din, celoletna naročnina 240 forintov oz. din

Tisk: SOLIDARNOST, Arhitektka Novaka 4 69000 Murska Sobota, Slovenija

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.